

V. Náhradu za pridelený majetok stanovia tiež roľnícke komisie, a to:

1. za pôdu a budovy najmenej vo výške ceny 1 priemernej ročnej úrody, najviac vo výške ceny 2 priemrených úrod.

2. za inventár a zariadenie v bežnej hodnote.

3. Náhrada má byť splatená do 15 rokov v peniazoch alebo v naturáliách.

4. V sociálne odôvodnených prípadoch splátky môžu byť bezúročné.

VI. Lesy prechádzajú do štátnej správy alebo menšie plochy do vlastníctva obcí a družstiev.

VII. Slovákov z chudobných krajov presťahujeme na úrodné nížiny!

Slovenská národná rada na oslobodenom území takto napráva krivdy spáchané na slovenskom ľude. Spravodlivosť, záujem národný i sociálny už dávno kázal: brať pôdu cudzím veľmožom a nepriateľom a vrátiť ju slovenskému roľníctvu. Musela prísť bratská Červená armáda a muselo prísť slávne slovenské povstanie, aby sa táto spravodlivosť uskutočnila, aby sa Slovákom stal pánom slovenskej pôdy.

Toto je prvé ovocie nášho povstania a stáročného boja pracujúceho slovenského ľudu.

Nech žije bratská Červená armáda!

Nech žije ľudovo-demokratická Československá republika!

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA.

Dr. Šrobár, L. Novomeský, Ján Ursíny, Dr. Husák,
Ing. Styk, Dr. Šoltész.

LAMS Martin. Sbíрка letáků. Tisk.

[171]

1945, 1. březen. Košice. — Programové prohlášení konference KSS „Ohlas Komunistické strany Slovenska k všem organizacím a členom KSS a k celej slovenskej demokratickej verejnosti“.

Konferencia KSS, konaná 28. februára a 1. marca 1945,¹ za prítomnosti 110 delegátov, zastu-

„§ 10.

(1) Lesní masivy o rozloze nad 40 ha, konfiskované podle § 1, připadají státu.

(2) Lesní masivy o rozloze do 50 ha je možno předat k obecnému používání.“

„§ 11.

(1) Vlastnicko-právní otázky, související s konfiskací (§ 1) a rozdělením (§ 5), nerozřešené tímto nařízením, budou definitivně upraveny zákonem o všeobecné pozemkové reformě.

(2) Tento zákon (odst. 1) ustanoví podmínky přechodu přidělené půdy (§ 5) do osobního vlastnictví...“
(AÚD KSČ Praha, C 4, 219/772—776.)

Jestliže porovnáme citované časti návrhu delegace SNR pro osvobozené území s definitivním zněním nařízení, vyhlášeného 27. 2. 1945 [je publikováno ve Sbírce nařízení SNR, ročník 1945, částka 1] vyjde najevo, že část připomínek moskevského vedení KSČ byla vzata v úvahu při formulaci konečného znění normy. To se týká zejména otázky přidělení konfiskované půdy do vlastnictví a placení náhrady za přidělenou půdu. Ostatní připomínky byly realizovány zčásti anebo zůstaly bez povšimnutí.

Je nutno vzít v úvahu skutečnost, že vyjádření moskevského vedení je datováno 6. března 1945, tedy v době, kdy nařízení č. 4/1945 Sb. n. SNR bylo již vydáno. Je však pravděpodobné, že námítky proti původnímu návrhu mohly být sděleny ústně některému z funkcionářů KSS, kteří přicházeli v průběhu února ze Sovětského svazu na osvobozené území Slovenska.

¹ Košická pracovní konference KSS zaujímá významné místo v procesu upevňování a konsolidace Komunistické strany Slovenska na osvobozeném území a jejího stmelování v jednotný centrálně řízený a akceschopný celek. První dny svobodného života byly charakteristické bouřlivým růstem komunistické strany a rozmachem jejího organizačního života a organizačské činnosti. Denně vznikaly nové organizace i v místech, kde dříve existovala sotva malá stranická buňka. Do řad strany se spontánně hlásili po stovkách noví členové, především

pujúcich všetky oblasti a okresy oslobodeného Slovenska, usniesla sa na tomto ohlase k všetkým organizáciám a členom KSS a celej slovenskej demokratickej verejnosti:

Konferencia KSS sišla sa v chvíľach naozaj historických.

Vojská Červenej armády, ktoré pod vedením svojho vojvodu Stalina svojim hrdinstvom, obetavosťou a bojovým umením zachránily svetovú civilizáciu pred nacistickým barbarstvom, sú na postupe k zločinnému, fašistickému Berlínu. Blížia sa dni, keď sa stanú skutkom usnesenia Krymskej konferencie a spoločným náporom spojeneckých armád z východu, západu, se-

z nejobetavějších protifašistických bojovníkov. V tomto období, prakticky až do druhej poloviny února 1945, však činnosť strany trpela vážnym nedostatkom centrálného riadenia. Pôvodne, s ktorým v posledných dňoch povstania odchádzali do hôr vedúci činitelia KSS, že sa jim podarí v krátko dobe proniknúť na východné Slovensko, postupne oslobozované sovietskou armádou, sa nere realizoval.

Činnosť KSS na východnom Slovensku ovšem nezůstala roztrázená do rámce jednotlivých základných organizácií. Záhy sa ustavovali okresní, event. oblastní výbory (nebo alespoň sekretariáty, v nichž pracovala skupina zkušenejších obětavých funkcionářů), postupně přicházeli jednotliví členové ústředního výboru buď z dosud okupovaného území anebo ze Sovětského svazu. V únoru se sešly již první oblastní konference (viz dokument č. 163 s poznámkami); oblastní vedení strany v Košicích, kam se od konce ledna soustřeďoval stranický, hospodářský a politický život osvobozeného území, pak alespoň zčásti nahrazovalo chybějící vedení centrální.

Situaci charakterizoval později, v říjnu 1945, K. Bacílek takto: „Na začátku februára, keď už bolo oslobodené Slovensko až po Mikuláš, Brezno, Levice, vtedy nemali sme vôbec ústredného stranického vedenia. Väčšina súdruhov, ktorí tvorili vedenie strany do tejto doby, bol ešte na území okupovanom Nemcami. Niektorí súdruhovia pracujúci na východnom Slovensku neboli dostatočne oboznámení s pomermi a s líniou strany. Vidieť to hlavne z toho, že v michalovskej a čiastočne aj v košickej oblasti národné výbory neboly tvorené na základe Národného frontu, ale len z komunistov a bezpartijných. I po vytvorení DS naši súdruhovia v Michalovciach bránili sa pripustiť do Národných výborov príslušníkov tejto strany. Nie je náhodou, že práve na východe Slovenska máme najväčšie politické ťažkosti. V Košiciach zo začiatku neboly jednotných politických a organizačných smerníc, neboly ani časopisu, ktorý by bol býval dopravovaný na celé oslobodené územie a ktorý by usmerňoval činnosť našej strany. Doprava bola vojnou rozrušená, každá oblasť vydávala svoje vlastné legítimácie, mala vlastnú politiku a členovia strany boli prijímaní často bez náležitého preverenia a z vrstiev nám cudzích. Neboly kolektívneho vedenia strany. Naša delegácia v SNR schádzala sa veľmi nepravidelne a aj dôležité otázky straníckej politiky neboly prejednávané stranou, činnosť a prevádzanie usnesení neboly kontrolované. Neboly náležitej straníckej disciplíny ani hore ani dolu. Len postupne, tak ako sa vracali straníckí pracovníci z rôznych bojových úsekov, bola činnosť strany pomaly zlepšovaná. Prvé jednotné usnesenie a smernice pre politickú činnosť strany boly prijaté až na košickej pracovnej konferencii a len od tej doby možno hovoriť o akom takom usmerňovaní straníckej činnosti.“ (Koncept referátu pro zasedání ÚV KSS ve dnech 24.—25. X. 1945. AÚD KSS Bratislava.)

Materiálu o počiatkoch činnosti ústredného vedenia KSS v Košicích sa zachovalo veľmi málo (resp. není snad všechen zpřístupněn). Je to mj. několik stručných zápisů z pracovních porad ÚV KSS (řádné plenární zasedání se nemohlo konat, protože zdaleka všichni členové ÚV nebyli ještě na osvobozeném území). První zápis je datován 26. února. Na této poradě, jíž se zúčastnili K. Bacílek, K. Dolinský, E. Friš, G. Husák, L. Novomeský, J. Púll a též R. Slánský, se projednávala příprava stranické konference a řada dílčích otázek, do ÚV strany byli kooptováni M. Čulen, J. Ďuriš, E. Friš, V. Široký a J. Valo a jmenování členové delegace za KSS pro moskevská jednání o programu a složení vlády (Husák, Novomeský, Šoltész).

V zápisu z této porady se praví mj.: „Prvým bodem jednání bol program konference KSS na oslobodenom území Slovenska, stanovený na deň 28. 2. 1945. V súvislosti s programom tejto konferencie navrhuje s. Husák líniu všeobecnej národnostnej tolerancie. Ďalej navrhol s. Slánský vyzdvihnúť obeť Červenej armády, aby tým boly zatižené niektoré prehmaty ČA. S. Husák zdôraznil veľké možnosti rozvoja strany, ku ktorému napomôžu sociálne reformy a tiež pozemková reforma.“ (AÚV KSS Bratislava.)

V březnu — soudě podle dochovaných zápisů — se konaly takové porady tři; — 6. 3. (kdy byl do ÚV kooptován ještě J. Maurer), 13. 3. (poprvé se zúčastnil jednání J. Ďuriš) a 29. 3. 1945.

Košická pracovní konference byla připravena v průběhu jednoho týdne po příchodu G. Husáka a E. Friše ze Sovětského svazu do Košic, tj. po 20. únoru 1945. Oznámení o jejím svolání bylo uveřejněno v Pravdě 22. 2. 1945. Ve zprávě se pravilo, že na konferenci bude referovat o současné situaci a úkolech strany místopředseda ÚV KSS G. Husák a k účasti byli jmenovitě vyzváni všichni okresní a oblastní sekretáři strany (z míst, kde nebyl ještě ustanoven okresní tajemník, předseda nebo jiný člen ONV — komunista), po jednom až dvou funkcionářích z každého okresu (tak, aby byli zastoupeni jak dělníci, tak rolníci) a všichni členové SNR za KSS.

Zápis z košické pracovní konference se nezachoval. Existuje pouze referát, přednesený G. Husákem, a „Ohlas“, které byly publikovány jednak v košické Pravdě (1. a 3. 3. 1945), jednak v brožurě „Za národní slobodu a lu-

veru i juhu bude fašistický nepriateľ zničený. Súčasne šiky osloboditeľských vojsk 2. a 4. ukrajinského frontu spolu s československými vojenskými jednotkami stoja na Hrone a Váhu, aby nastúpily na víťazný pochod za oslobodenie celého Slovenska a celého Československa.

V tyle nemeckých vojsk, na území obsadenom ešte nepriateľom, bojuje tisíce našich partizánov. Úsilím ČA a jej bratov v zbrani — našich vojakov a partizánov — bola už temer polovica Slovenska oslobodená od nemeckých a maďarských votrelcov.

Na tejto konferencii sa nemohli zúčastniť mnohí naši vedúci súdruhovia, ktorí v tvrdých a ťažkých podmienkach nemeckej okupácie a brutálneho fašistického teroru organizujú a vedú v spolupráci s ostatnými demokratickými činiteľmi domáceho odboja oslobodzovací zápas slovenského národa. Stovky a stovky našich súdruhov úpia vo fašistických väzeniach, gestapáckych mučiarňach a koncentračných táborech. Stovky, ba tisíce našich kamarátov — bojovníkov so zbraňou v ruke bojujú a krvácajú v našich slávou o v e n č e n ý c h partizánskych oddieloch. Mnohí naši drahí súdruhovia — robotníci, roľníci, vojaci, študenti, príslušníci všetkých pracujúcich vrstiev — padli v boji za česť a slobodu slovenského národa a Československej republiky. Vzdávame hold pamiatke týchto národných mučeníkov a sľubujeme, že ideály, za ktoré svoje životy položili, povedieme k víťazstvu.

V ohni boja proti nemeckej nadvláde a tisoenskému zapredaneckému režimu rástla a zocoľovala sa v priebehu uplynulých šiestich rokov naša strana, až vyrástla v silu, ktorá v dohode a spolupráci s ostatnými demokratickými složkami domáceho odboja a v spolupráci s podstatnou časťou slovenskej armády mohla prikročiť k organizovaniu národného povstania, jedinečného v slovenských dejinách, a naň naväzujúcich partizánskych bojov.

Augustové povstanie z lanského roku získalo menu Slováka česť a uznanie v celom demo-

dovú demokraciu“ (znění „Ohlasu“ otištěné v Pravdě a brožure se od sebe liší jen v několika málo bezvýznamných stylistických detailech; zato Husákův referát nebyl v Pravdě otištěn v úplnosti. lze jen předpokládat, že znění otištěné v brožure je přesnější a že nebylo dílem pozdější redakce; citovaná brožura vyšla ještě v březnu 1945 v Košicích a později též v Trnavě; „Ohlas“ přetiskujeme z trnavského vydání), dále usnesení konference o pozemkové reformě a svolání s výzvou do boje proti okupantům (nebylo dosud publikováno — viz dokumenty čís. 172 a 173) a pozdravné telegramy schválené konferencí (brožura „Za národní slobodu a ľudovú demokraciu“). „Ohlas“ redigoval E. Friš, jak vyplývá ze zápisu pracovní porady ÚV KSS 26. 2. 1945.

Vlastní referáty Pravdy o průběhu konference se omezovaly na stručné informace. Dovídáme se z nich pouze to, že diskuse k referátu se zúčastnilo 36 delegátů, kteří se vyslovili k „politickým otázkám, nadhoděným v referátu a okrem toho predkladali konferencii svoje skúsenosti z jednotlivých okresov a obcí, čím neobyčajne obohatili priebeh aj celkový prínos konferencie“. (Pravda, 3. 3. 1945.)

Až 10. března přinesla Pravda zprávu o vystoupení tehdejšího ústředního organizačního tajemníka KSS K. Bacílka. Podle referátu Pravdy hovořil K. Bacílek na konferenci o hlavních organizačních úkolech strany, osvětlil, jaká je úloha komunistů v boji za úplné osvobození Slovenska a ČSR a při budování nového života. Přivítal do strany nové soudruhy, kteří do ní masově vstupovali, současně však varoval před těmi živly, které se pokoušejí vloupat do KSS a využít její legitimity, aby skryli svoji minulost, anebo aby vnesli do strany rozkol. „Musíme pozorně preskúmať každého, koho dávame na čelné funkcie — zdůraznil K. Bacílek —. Do vedoucích funkcí patria nejlepší partyzáni, nejlepší bojovníci, nejlepší súdruhovia.“

Z další části zprávy se pak dovídáme cenné údaje o stavu strany na východním Slovensku: „Na základe číselného prehľadu členstva v desiatich východných okresoch ukázal potom s. Bacílek, že strana sa *omladzuje* a rozrastá sa na *masovú* stranu. Veľkú prevahu v nej majú noví členovia a kandidáti, ktorých väčšina dosiaľ nebola v nijakej strane, nad starými členmi. V týchto desiatich okresoch je v našich organizáciach viac roľníkov ako robotníkov. Svedčí to o tom, že strana našla cestu k roľníckym masám. Ak chceme z nových členov vykovať komunistov, musíme im poskytnúť potrebnú výchovu. Zavedieme školenie nových funkcionárov, ako aj masové školenie nových členov a kandidátov. Než prijmeme kandidátov za riadných členov, budú musieť složiť skúšku o tom, že poznajú zásady strany a že chcú podľa nich pracovať.“ (K otázke kandidátů srv. pozn. čís. 4 k dokumentu čís. 61.)

Údaje z referátu K. Bacílka můžeme doplnit zachovanou statistikou o organizačním stavu KSS na osvobozeném území k počátku března 1945. Statistický přehled byl zřejmě sestaven na základě hlášení okresních sekretariátů. Opravili jsme některé zjevné chyby v součtech; chybějící údaje v jednotlivých kolonkách jsou označeny tečkou. Upozorňujeme, že údaje o sociálním složení členstva jsou neúplné, a proto součty v těchto kolonkách neodpovídají údajům o celkovém počtu členů a kandidátů. To se týká i některých dalších údajů za okres Gelnica a některé okresy prešovské oblasti. (Pramen je uložen v AÚV KSS, skupina 1/8.)

Přehled o stavu a sociálním složení členstva KSS na území osvobozeného Slovenska k 1. březnu 1945

Okres	Počet členů a kandidátů					Sociální složení			
	1 řádných členů	starých	nových	2 kandi- dátů	celkem (1+2)	děl.	rol.	živn.	prac. int.
Obl. Michalovce									
Michalovce	569	534	35	846	1 415	803	376	225	33
Sobrance	566	137	429	400	966	301	262	.	.
Humenné	355	268	87	682	1 037	388	596	153	.
Snina	238	236	2	486	724	268	374	60	22
Vranov n. T.	97	97	—	127	224	191	33	130	.
Trebišov	368	365	3	435	803	556	113	.	.
Medzilaborce	1 250	250	1 000	250	1 500	325	1 100	.	75
V. Kapušany			zpráva nedošla						
celkem	3 443	1 887	1 556	3 226	6 669	2 832	2 854	568	130
Obl. Spiš									
Poprad	619	611	8	724	1 343	1 136	182	7	18
Sp. N. Ves	764	764	—	95	859	618	101	119	21
Levoča	265	122	143	308	573	379	123	—	71
Kežmarok	485	485	—	200	685	470	195	5	15
Sp. St. Ves			zpráva nedošla						
St. Lubovňa	176	46	130	530	706	315	371	11	9
celkem	2 309	2 028	281	1 857	4 166	2 918	972	142	134
Obl. Košice									
Košice	167	167	.	374	551	450	94	.	7
Gelnica	.	.	.	.	1 158	.	.	.	.
Kr. Chlumec			zpráva nedošla						
Moldava			zpráva nedošla						
celkem	167	167	.	374	1 709	450	94	.	7
Obl. Prešov									
Prešov	344	344	.	1 844	2 188	1 593	424	.	.
Stropkov	124	124	.	863	987	.	.	.	.
V. Svidník			zpráva nedoručena						
Bardejov	.	430	.	1 940	2 370	531	1 810	29	.
Giraltovce	156	156	.	1 003	1 159	413	516	.	40
Sabinov	76	12	64	1 174	1 250	674	522	.	41
celkem	700	1 066	64	6 824	7 954	3 211	3 272	29	81
Obl. R. Sobota									
Tornal'a	235	45	190	1 077	1 312	702	378	187	45
Dobšiná	250	250	—	550	800	500	285	—	15
Lučenec	50	50	—	—	50	30	10	—	10
R. Sobota	83	39	44	72	155	120	—	15	20
Rožňava	320	320	—	480	800	485	300	—	15
celkem	938	704	234	2 179	3 117	1 837	973	202	105
Rekapitulace									
Michalovce	3 443	1 887	1 556	3 226	6 669	2 832	2 854	568	130
Spiš	2 309	2 028	281	1 857	4 166	2 918	972	142	134
Košice	167	167	.	374	1 709	450	94	.	7
Prešov	700	1 066	64	6 824	7 954	3 211	3 272	29	81
R. Sobota	938	704	234	2 179	3 117	1 837	973	202	105
celkem	7 557	5 852	2 135	14 460	23 615	11 248	8 165	1 143	457

Rozmach a konsolidace práce KSS se projevily po košické pracovní konferenci i v tom, že byla svolána řada okresních konferencí. Podle zpráv obsažených v „Pravdě“ konala se 4. 3. okresní konference KSS v Prešově,

kratickom svete. Augustové povstanie zbavilo slovenský národ biľagu žoldnierskeho národa v službách nemeckých imperialistov a postavilo ho do jedného šiku s bojujúcimi slovanskými a ostatnými demokratickými národmi protihitlerovskej koalície a predovšetkým po bok nášho veľkého spojenca a osloboditeľa — Sovietskeho sväzu.

Augustovým povstaním postavil sa slovenský národ na čelo boja za novú Československú republiku, dávajúc takto bratskému národu českému podnet k organizovaniu ozbrojeného boja proti okupantom.

KSS má podstatný podiel na organizovaní augustového povstania, na vedení verejných vecí za dvoch mesiacov slobodného života, na organizovaní a vedení ozbrojeného boja proti nemeckým okupačným vojskám a napokon na vedení a organizovaní partizánskeho boja na obsadenom území. Tým si KSS získala autoritu v celom národe.

Táto vynikajúca účasť našej strany v najťažšom, ale najslávnejšom údobí slovenských dejín zaväzuje nás, ktorí pracujeme už na pôde, oslobodenej Červenej armádou, aby sme za jej pomoci víťazne dobojovali zápas, započatý augustovým národným povstaním a uskutočnili jeho program.

Dnes hlavnou našou úlohou je: sústredenie všetkých demokratických a národne uvedomelých síl slovenských pre boj za víťazné ukončenie vojny po boku Červenej armády a pre výstavbu šťastného a demokratického života v oslobodenej vlasti.

Vychádzajúc z tejto základnej úlohy, konferencia vytyčuje pre postup strany tieto smernice a zásady.

Národný front²

Naväzujúc na liniu strany, vypracovanú, demokraticky prerokovanú a jednomyselne schválenú na bansko-bystrickom sjazde 17. septembra 1944,

vyсловujeme sa znovu za lojálnu, čestnú a nezáľudnú spoluprácu so Slovenskou demokratickou stranou a všetkými demokratickými činiteľmi a složkami v národe bez ohľadu na stranícku príslušnosť a bez ohľadu na to, či sú organizovaní stranícky alebo nie, ak len úprimne chcú prispieť k boju za očistenie Slovenska od Nemcov, maďarských votrelcov, fašistov a zradcov, a k úsilíu o demokratizáciu celého nášho verejného života.³

17. a 18. 3. ve Sp. Nové Vsi, 25. 3. v Kežmarku a približne v téže dobe v Popradě a v Rimavské Sobotě, 7. až 8. 4. v Brezně, 8. 4. v Rožňavě a 15. 4. 1945 v Košicích.

² V referáte, prednesenom G. Husákom, bylo řečeno o vzniku národní fronty na Slovensku, o tom, jak se osvědčila za povstání a jaký je její ideově politický základ, toto: „3. V přípravách na povstanie a v jeho priebehu vytvoril sa *národný front všetkých demokratických činiteľov*, reprezentovaný menovite Komunistickou stranou Slovenska a Demokratickou stranou, ako široká a trvalejšia základňa vlády a správy vecí na Slovensku. Lojálna a čestná spolupráca týchto dvoch strán a nestrannické chápanie národných problémov umožnily rozriešiť bez bojov a nedôvery vážne otázky budúcej úpravy pomerov nášho národa a po osvedčení v boji dávajú nádej na dlhodobú platformu demokratického vývoja Slovenska. V tomto rámci všetky triedy a vrstvy obyvateľstva, robotníci, roľníci a buržoázia, pokiaľ nezradily ideály národné a zúčastnily se na protifašistickom zápase, našly spoločnú politickú základňu, ktorá i dnes umožňuje sústredenie národných síl na dokončenie boja a znovuvýstavbu nášho územia.“ („Za národnú slobodu a ľudovú demokraciu“, Trnava 1945, str. 12.)

³ Problematice národní fronty, poměru k Demokratické straně, k nestranníkům apod bylo věnována v referátu vůbec hodně místa. Sociální a politickou platformu národní fronty vyložil G. Husák takto: „Národný front bol mylne vykladaný zo stránky niektorých demokratov i zo stránky niektorých našich súdruhov ako čiste partajnicka dohoda dvoch strán. Takéto chápanie je neúplné. *Na prvom mieste je tu otázka boja za porážku fašizmu a oslobodenie celého nášho územia od fašizmu. Musíme preto všetky čestné a demokratické sily mobilizovať do jedného šiku. Nebudeme stavať múry medzi demokratickými silami, ale budeme tieto sily spojovať tesnejšie, aby sme čím skôr porazili fašizmus.* Stavíme požiadavku národného frontu čo najširších vrstiev národa, a to: robotníkov, roľníkov, malých živnostníkov, zamestnancov, pracujúcej inteligencie a tej čiastky buržoázie, ktorá sa za fašistickej éry čestne zachovala, boj slovenského národa proti okupantom podporovala a politicky s ním šla. Nesmieme ničím oslabovať jednotu národného frontu a tak ohroziť oslobodenie ostatného územia Slovenska. ... Teda základ národného frontu je celonárodný a nie stranícky, a to preto, aby národ sám, aby ľudové masy si rozhodovali o svojom štátnom živote.

V súvislosti so spoluprácou komunistickej strany s ostatnými demokratickými živlami dopúšťali sa niektorí chýb. Túto spoluprácu vysvetľovali si ako taktický manéver komunistickej strany. Takéto chápanie je mylné a osla-

Odmietame akúkoľvek spoluprácu so živlami zradcovskými, aktívnou spoluprácou s tisovským režimom kompromitovanými a korupčnými, ktoré pod novým vývesným štítom by sa chceli vlúdiť do národného frontu. V záujme utvorenie čo najširšej národnej jednoty pokladáme za potrebné, aby v národnom fronte boli zastúpené aj odborové organizácie a organizácie slovenského roľníctva.

Za politickú a organizačnú jednotu slovenského pracujúceho ľudu

Naväzujúc na usnesenie bansko-bystrického sjazdu zo 17. septembra 1944, na ktorom za prítomnosti 700 delegátov zo všetkých krajov Slovenska (z nich niekoľko sto bývalých sociálnych demokratov) bolo z popudu a na návrh vedúcich a prostých členov bývalej Čsl. soc. demokratickej strany na Slovensku jednomyseľne usnesené a demokraticky prevedené slúčenie KSS a Čsl. soc. dem. strany robotníckej na Slovensku v jednotnú stranu pod názvom Komunistická strana Slovenska, vyhlasujeme, že budeme bdieť nad politickou a organizačnou jednotou slovenského pracujúceho ľudu a čo najenergickejšie budeme zneškodňovať všetky rozbíjačské akcie, nech ich robí ktokoľvek a pod akýmkoľvek pláštikom. Sjednotenie slovenského pracujúceho ľudu je výsledkom spontánneho a jednomyseľného prejavu vôle jeho prevažnej väčšiny. Vďaka tejto jednote stal sa slovenský pracujúci ľud jednou z rozhodujúcich síl slovenského

buje spoločný boj proti fašizmu. *My budeme čestne a poctivo spolupracovať s demokratickou stranou a ostatnými demokratickými ľuďmi, ktorí porážku fašizmu napomáhajú.* („Za národnú slobodu a ľudovú demokraciu“, str. 16—17.)

Poměru KSS k Demokratickej strane byl v referátu venován celý oddíl. Hovořilo se tu již o reakčních elementech, seskupujících se okolo DS a o nutnosti nepřipustit návrat staré agrární strany a jejich politických metod. Současně referát mířil proti sektářským tendencím v řadách KSS, i když snad způsob, jak to bylo formulováno — vytvoření pevné, skutečně demokratické strany je naším přáním -- mohl vnést do některých hlav zmatek. Podstatná část oddílu o poměru k DS zní takto: „Demokratická strana je dnes a byla i v povstání jedinou organizací, která zastupovala občiansko-demokratické elementy. Spoluprácu s ňou berieme čestne a vážne, preto máme krajný záujem na tom, aby táto strana bola skutočne ľudovo-demokratickou. Niektoré reakčné elementy okolo demokratickej strany pokúšajú sa hamovať pokrokové a demokratické tendencie nášho ľudu odkladaním riešenia páľivých otázok dneška a snažia sa vzbudiť nedôveru nielen proti komunistickej strane, ale aj proti Červenej armáde a Sovietskému sväzu... Nebolo by prijateľné, ak by sa v tejto strane obnovovala stará agrárna strana... Nepripustíme preto, aby sa obnovila stará agrárna strana a aby skompromitovaní ľudia pod novou firmou robili starú politiku a používali diskreditované agrárne metódy. Budeme odhaľovať kolaborantské živly bývalej agrárnej strany a domáhať sa likvidovania agrárnych metód. Demokratická strana môže byť skutočne demokratickou len vtedy, keď bude demokratická čo do složenía, čo do programu a čo do metód.

Na druhej strane nech je vo všetkých našich radoch jasné, že utvorenie pevnej, skutočne demokratickej strany je naším želaním, je záujmom spoločného boja a nie je preto možné, aby bolo s našej strany niečo namietané proti politickému organizovaniu skutočne demokratických elementov.“ („Za národnú slobodu a ľudovú demokraciu“, str. 17—18.)

Tyto dvě tendence v poměru k SD vyzdvihl v referátu o konferenci KSS i orgán SNR „Národní obroda“. Je zajímavé, že tato zpráva je uvedena pod titulkem „Vyjasňuje sa. Pomer dvoch politických strán na novom Slovensku.“ Ve zprávě se praví: „Výsledky konference Komunistické strany Slovenska ... rozptyľujú všetky mylné predpoklady, ako by táto strana sa usilovala uchvátiť za frontom Červenej armády všetku moc do svojich rúk. Ak sem tam na niektorých miestach sa našli jednotlivci v komunistickom hnutí, ktorí upierajú existenčné práva druhej ideovo-politickej složke nášho národného odboja, boli poučení na konferencii svojej strany, že Komunistická strana Slovenska ... »bude čestne a poctivo spolupracovať s Demokratickou stranou a ostatnými demokratickými živlami, ktoré porážku fašizmu napomáhajú ...«.

Naproti tomu treba si všimnúť, že na konferencii odzneli mnohé výčitky delegátov z vidieka, že čistý štít Demokratickej strany zneužívajú kariéristi a konjunkturalisti pre uplatňovanie svojich rodinkárskych záujmov a uplatňujú spôsoby zaváňajúce systémom starého partajníctva, ktoré pre neblahé skúsenosti s nimi bridia sa nášmu národu a ich obnovenie si neželá, nech sa skrýva za hocakou zásterou ...“. [Národná obroda, 4. 3. 1945.]

O demokraticky smýšľajúcich bezpartijných občanoch bylo v Husákově referátu řečeno: „I tito patria do národného frontu a treba im umožniť účasť na vláde a politickej moci v miestnych a okresných Národných výboroch, ktoré majú byť založené na širokom ľudovom základe a nie na základe stranníckom. Niet nijakej stranníckej dohody o složení NV a ONV. Priali by sme si, aby aj v SNR boli zastúpené nielen dve politické strany, ale aj najširšie ustanovizne robotnícke a roľnícke.“ („Za národnú slobodu a ľudovú demokraciu“, str. 18—19.)

národného odboja a povstania. V tejto jednote je záruka toho, že slovenský pracujúci ľud splní svoje poslanie v novom československom štáte pri riešení nastávajúcich úloh štátnych ako činiteľ pokrokový a konštruktívny. Táto jednota je teda životným záujmom nielen samého robotníctva, ale celého národa, ktorého budúcnosť a všestranný rozvoj môžu byť zaistené jedine na základni čo najširšej a najdôslednejšej demokratizácie a pokroku.

Za vládu SNR a národných výborov

KSS celou svojou váhou bude podopierať autoritu SNR, jedinej reprezentantky politickej vôle slovenského národa. Konferencia Strany požaduje od súdruhov, poverených dôležitými funkciami v SNR a jednotlivých povereníctvách, aby v tesnej spolupráci s ostatnými demokratickými činiteľmi neúnavne a energicky pracovali za riešenie všetkých páľčivých otázok, a to obzvlášť:

1. Za mobilizáciu všetkých síl pre pomoc hrdinskej Červenej armáde, 1. československému armádnemu sboru a slovenským partizánskym oddielom, ktoré za cenu ťažkých obetí oslobodzujú Slovensko od cudzích votrelcov.

2. Za energickú očistu oslobodeného územia od agentov nepriateľa, záškodníkov a všetkých zradcovských živlov, ktoré aktívne pomáhaly Nemcom.

3. Za odstránenie všetkých krívd, spáchaných na slovenskom národe v južných krajoch Slovenska maďarskými votrelcami a revizionistami, a to na poli národnom, hospodárskom a politickom.

4. Za bezodkladné organizovanie pomoci obciam a krajom postihnutým nemeckou okupáciou a vojnovými akciami.

5. Za súrne a demokratické vykonanie nariadenia SNR o konfiškácii pôdy a pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov a zradcov slovenského národa.⁴

6. Za konfiškáciu ostatného majetku nemeckých a maďarských okupantov a jeho odovzdanie do národnej správy.

7. Za dôsledné uskutočnenie demokratizácie verejnej správy.

KSS celou svojou váhou bude i naďalej podopierať autoritu okresných a miestnych Národných výborov, týchto ľudových a demokraticky volených orgánov verejnej správy, na ktoré prechádza pôsobnosť bývalých okresných zastupiteľstiev, okresných úradov a okresných náčelníkov, respektíve bývalých obecných zastupiteľstiev a notárov. Konferencia Strany vyzýva svojich súdruhov, pracujúcich v týchto ustanovizniach, aby rázne vystupovali proti všetkým pokusom oklieštiť právomoc okresných a miestnych Národných výborov.

Za náboženskú snášanlivosť

KSS vyslovuje sa pre zásadu náboženskej snášanlivosti a úplnej slobody náboženského vyznania a za rešpektovanie náboženského cítenia slovenského veriaceho ľudu. KSS víta spoluprácu s demokraticky smýšľajúcim, národu a ľudu verným duchovenstvom rímskokatolíckeho, gréckokatolíckeho a evanjelického vierovyznania. Očakávame súčasne, že veriaci a duchovenstvo nepripustia, aby sa cirkvi staly útočiskom zradcovských, protislovenských a maďarizačných živlov.

Za slobodné Slovensko v slobodnom Československu⁵

⁴ Také otázky pozemkové reformy, poměru strany k rolnictvu a zejména nutnosti vytvořit jednotnou organizaci pracujících rolnictva věnoval referát hodně místa. Zásady, podle nichž se uskutečňovala konfiskace a parcelace půdy, tu byly dobře vysvětleny. Avšak celkové pojetí rolnické politiky strany bylo vyloženo tak, jako kdyby komunistická strana hájila zájmy pouze deputátníků, zemědělských dělníků a maloroľníků.

⁵ Podobně byla otázka státního začlenění Slovenska v rámci společného lidově demokratického státu Čechů a Slováků formulována v referátu G. Husáka: „Ako si my predstavujeme novú ČSR? Vychádzajúc zo skutočnosti dvoch rovnoprávných národov želáme si federatívny štát, štát jednotný a spoločný, v ktorom by si však každý z národov vládol sám, ale pritom by spoločným zostalo, čoho je nevyhnutne treba pre zachovanie silného a jednotného štátu. Na Slovensku má mať slovenský národ svoju slovenskú demokratickú vládu a svoj slobodne včlený parlament, ktoré by rozhodovali o všetkom, čo sa nedotýka spoločného záujmu oboch národov. O veciach spoločných má rozhodovať spoločná vláda a spoločný parlament. Až do ustanovenia demokraticky volených orgánov funkciu slovenskej vlády a parlamentu má zastávať Slovenská národná rada, ktorá je na-

KSS, verná svojim zásadam v nacionálnej otázke a vychádzajúc zo záujmov a vôle slovenského národa, vyslovuje sa za to, aby nová demokratická Československá republika bola budovaná na podklade úplnej rovnoprávnosti slovenského a českého národa a v zahraničnej politike aby sa opierala predovšetkým o nerozlučné bratstvo a spojenectvo so Sovietskym sväzom a o tesné priateľské vzťahy ku všetkým demokratickým, najmä slovanským národom a štátom.

Vo chvíli, keď sa v Moskve prikróčuje k rokovaniam⁶ medzi prezidentom, československými politickými činiteľmi, ktorí žili dočasne na území Veľkej Británie a Sovietskeho sväzu, ako aj delegáciou SNR o provizórnej úprave postavenia slovenského národa v ČSR a o utvorení novej ústrednej československej vlády, konferencia KSS pokladá za potrebné pripomenúť a zdôrazniť:

1. Menom slovenského národa je legitimovaná rokovat' vynimočne splnomocnená delegácia SNR a nijaký iný činiteľ domáci alebo zahraničný.

2. Po utvorení novej československej vlády s dočasným sídlom na oslobodenom území Slovenska má Slovenská národná rada vo smysle dohody medzi vládnym delegátom pre oslobodené územie a SNR zo dňa 16. okt. v Banskej Bystrici,⁷ schválenej prezidentom a českosloven-

teraz jediná oprávnená hovoriť a rokovat' menom nášho národa... Očakávame, že všetky základné otázky riešené budú pred utvorením novej vlády a najmä pred jej príchodom na Slovensko, lebo s pomerom čs. vlády v Londýne k slovenskej otázke možno v máločom súhlasiť.“ („Za národnú slobodu a ľudovú demokraciu“, str. 14—15.)

Vzhľadom k tomu, že košická konferencia se konala v době, kdy otázka postavení Slovenska v nové republice byla ještě ve stadiu diskusí a kdy ani moskevské vedení KSČ nezaujalo dosud konečné stanovisko k problému formy státoprávního začlenění Slovenska do jednotné ČSR, a kdy se naopak česká buržoazní reprezentace stavěla odmítavě (jak se ukázalo zcela zjevně i v průběhu moskevských jednání o programu vlády, srv. dokumenty čís. 132, 133) k demokratickému řešení slovenské otázky, nelze označit návrh na federativní řešení za projev nacionalismu. Lze také těžko říci, že by G. Husák postupoval proti intencím moskevského vedení, resp. Kl. Gottwalda, se kterým nejednou jednal krátce před konferencí za svého třítydenního pobytu v Moskvě.

V této souvislosti je na místě uvést, že ani vedoucí činitel mezinárodního komunistického hnutí, J. Dimitrov, nevyučoval v té době vhodnost federativního uspořádání Československa. V rozhovoru s vedoucími pracovníky KSČ, k němuž došlo v prosinci 1944 (rozhovoru se zúčastnili ss. Gottwald, Kopecký, Valo, Novomeský a Friš — jako překladatel), v soudružské besedě o řadě otázek nastávající revoluce a poválečného zřízení v Československu vyjádřil J. Dimitrov svůj názor na řešení slovenské otázky takto: „Opakuji znovu: bylo by chybou, jestliže by si slovenští komunisté mysleli, že snad je v zájmu Sovětského svazu oddělení Slováků od Čechů. Nikoli! Oddělení Slováků od Čechů není nyní zájmem a bylo by škodlivé pro samotné Slováci. Češi jsou dobrý národ a Slováci jsou dobrý národ a oba národy mají velikou budoucnost. Až se osvobodíte od Němců a budete znovu zřizovat československý stát, navážete přirozeně na všechno, co bylo ve staré republice zdravé. A v novém smyslu budou pak řešeny všechny různé otázky vzájemného česko-slovenského poměru. Nutno usilovat, aby Slováci nežili na nižší úrovni, než Češi.“ A dále: „Doznejte vy, Slováci; jsou Češi kulturně výše? Jestliže ano, tak to musíte nejen uznat, ale vyvodit z toho důsledky. V českých zemích je těžký průmysl a vyspělé hospodářství a jest tudíž životně důležitým spojit slovenské země s českými zeměmi. Toto spojení má ještě veliký životní význam pro vás, Slováci, a tento význam není ještě vyčerpán.“

Ve věci státoprávního vztahu formuloval J. Dimitrov své představy takto: „Domnívám se, že nejlepším řešením poměru Čechů a Slováků v osvobozené ČSR by bylo, aby Češi a Slováci byli v rovnoprávném postavení, aby v Čechách byla česká vláda, aby na Slovensku byla slovenská vláda a aby byla společná federativní vláda československá. Aby byl parlament český i parlament slovenský a kromě toho společný parlament československý.“ (Podle fotokopie záznamu psaného na stroji, AÚD KSČ Praha, C 4, 219/754-755. Podle názoru E. Friše dochovaný záznam vcelku věcně správně zachycuje výroky J. Dimitrova. Soudruh Friš soudí, že autorem záznamu je V. Kopecký.)

Pokud jde o výklad národnostní otázky v dokumentech košické pracovní konference KSS, lze mu vytknout pouze to, že národnostní otázka tu nebyla začleněna do všech souvislostí strategie a taktiky komunistické strany v dané etapě revoluce. Podobným nedostatkem trpí ovšem i soudobé dokumenty KSČ, v nichž se podává výklad slovenské otázky též z hlediska praktických úkolů dne. Za nedostatek citovaných pasáží z referátu a usnesení košické konference však nutno považovat skutečnost, že v nich chyběla jakákoliv zmínka o vztahu KSČ a KSS a vztahu české a slovenské dělnické třídy při řešení úkolů revoluce.

⁶ Viz dokumenty čís. 131—137.

⁷ Viz dokument čís. 82.

skou vládou v Londýne za návštevy delegácie SNR v Londýne,⁸ ostať nositeľkou zákonodárnej a výkonnej moci na území celého Slovenska s výnimkou vecí spoločných.

Budúce ústavoprávne riešenie postavenia slovenského národa predstavujeme si tak, že okrem vecí spoločných, podliehajúcich ústrednej vláde a ústrednému parlamentu, bude slovenský národ spravovať všetky svoje veci prostredníctvom demokratickej slovenskej vlády a demokraticky voleného zákonodarného slovenského snemu.

3. Nová československá vláda má reprezentovať všetky demokratické složky slovenskej i českej verejnosti a svojím složením a programom nech je garanciou nového, dôsledne demokratického kurzu v politike vnútornej i zahraničnej, dochádzajúcej výrazu predovšetkým v neochvejnej vernosti československo-sovietskej spojeneckej zmluve zo dňa 12. decembra 1943.

4. Nová československá vláda má byť zostavená tak, aby už svojím složením, ako aj svojím programom odzrkadľovala svoje nové demokratické ponímanie československého pomeru na podklade uznania svojbytného národa slovenského a podľa slovanskej zásady rovný s rovným.

5. V záujme úspešného vedenia vojny po boku Červenej armády a v záujme dôsledného uskutočnenia zásady rovnoprávnosti oboch našich národov pokladáme za účelné a potrebné, aby v rámci jednotnej československej armády, predchnutej jednotným protifašistickým duchom a podliehajúcej jednotnému veleniu, sa zo slovenských vojakov a dôstojníkov tvorily slovenské vojenské jednotky so slovenskými dôstojníkmi na čele a so slovenskou veliacou rečou a aby v ústrednom vedení armády a v ústredných vojenských úradoch boli Slováci náležite zastúpení.

Vládu, složenú podľa uvedených zásad, bude slovenský ľud úprimne a srdečne vítať na území oslobodeného Slovenska a takáto vláda Československej republiky môže rátať s úplnou podporou slovenského národa.

Za nápravu krívd, spáchaných Maďarmi na slovenskom národe Maďari, zvedení zločinnou imperialistickou a veľkopanskou politikou svojich vládcov, dopustili sa v priebehu uplynulých šiestich rokov nových ťažkých zločinov a krívd na slovenskom národe.

KSS preto takto formuluje svoj pomer k Maďarom, žijúcim na území Slovenska:

Všetci tí Maďari, ktorí uvítali a podporovali privtelenie južných oblastí Slovenska k Maďarsku a ich obsadenie maďarským fašistickým vojskom, všetci tí Maďari, ktorí sa dopustili krívd a násilností na slovenskom ľude v týchto krajoch, všetci tí Maďari, ktorí so zbraňou v ruke bojovali proti spojeneckej Červenej armáde, čl. vojským jednotkám a slovenským partizánom na pôde Sovietskeho sväzu, všetci tí Maďari, ktorí po boku nemeckých okupačných vojsk bojovali a ešte dnes bojujú na území Slovenska proti osloboditeľskej armáde a slovenským partizánom, všetci títo porazení žoldnieri hitlerovského Nemecka musia byť súdení a trestaní ako nepriatelia slovenského národa, slovanstva a demokracie. Žiadame bezohľadný zákrok proti týmto nepriateľským živlom, ako aj proti všetkým tým Maďarom, ktorí sa ako okupanti a maďarizátori prísťahovali na územie Slovenska po 6. novembri 1938.

Demokratická a protifašistická časť maďarského obyvateľstva musí pochopiť, že len vtedy si môže získať dôveru slovenského národa, ak sama energicky bude bojovať proti všetkým tým Maďarom, ktorí sa dopustili uvedených zločinov na slovenskom národe, ak sa bezvýhradne a skutkom ohraničí od akokoľvek maskovanej iredenty a obetavou prácou prispeje k boju za vyhnanie nemeckých a maďarských votrelcov zo Slovenska.

KSS sa vyslovuje za to, aby južné hranice Slovenska násilne pomaďarčené v minulosti, alebo za uplynulých šiestich rokov boli plánovite a postupne opäť poslovenčované. Bohatá a úrodná pôda na južnom Slovensku, z ktorej maďarskí grófi a feudálni páni vytlačili slovenského roľníka do hôr, musí byť znovu vrátená slovenskému roľníckemu ľudu. Žiadame, aby do obcí a miest s maďarskou väčšinou alebo menšinou boli urýchlene dosadené správne komisie, pričom z maďarských občanov, čestných demokratov a aktívnych antifašistov môžu byť zriadené pomocné komisie s poradným hlasom.

⁸ Viz dokument čís. 92, 93 a pozn. k dokumentu čís. 84.

Konferencia strany zaväzuje súdruhov, účinkujúcich v krajoch a mestách s maďarskou menšinou alebo väčšinou, aby čo najenergickejšie zneškodňovali všetky protislovenské, protištátne a iredentistické tendencie.

Územie Slovenska je nedeliteľné a nedotknuteľné.

Za bratrské spolunažívanie s príslušníkmi slovanských národov

KSS vyslovuje sa za bratrské spolunažívanie slovenského národa s Ukrajincami, Rusmi a príslušníkmi iných slovanských národov, žijúcimi na území Slovenska. Slováci vidia v príslušníkoch ostatných slovanských národov, žijúcich na území Slovenska, svojich pokrvných bratov a spoluobčanov ČSR, s ktorými chcú čo najtesnejšie a družne spolupracovať.

Všetky politické a kultúrne práva, úplnú rovnoprávnosť Ukrajincom, Rusom a príslušníkom ostatných slovanských národov, žijúcich na území Slovenska.

Bojom a prácou k víťazstvu

Preveľké úlohy stoja pred nami a všetkými složkami národného frontu.

Polovica našej slovenskej krajiny a väčšia časť ČSR je ešte obsadená nepriateľom. Kraje oslobodené boli vylúpené a vyplienené ustupujúcimi nemeckými bandami. Naše hospodárstvo je rozvrátené. Zápasíme s veľkými ťažkosťami dopravnými a zásobovacími. V niektorých našich okresoch je hlad a bieda. Vo väčšine oslobodených okresov zúri hlad, epidémia týfu. Náš ľud, ktorý prejavil obdivuhodnú silu a húževnatosť v boji proti nemeckým votrelcom, vypätím všetkých síl zvládne i ťažkosti dnešnej doby, v ohni pokračujúceho zápasu zahojí rany, spôsobené nemeckou okupáciou a vojnou a položí základy svojho nového slobodného ľudovodemokratického a blahobytného života.

Apelujeme na slovenske robotníctvo, aby podľa príkladu hrdinského sovietskeho robotníctva neúnavne a sebaobetave sa dalo na všetkých úsekoch do práce za obnovu našej dopravy a nášho priemyslu a takto prispelo podstatným podielom k uspokojeniu potrieb bratov červenoarmejcov a vojakov I. čs. armádneho sboru, ktorí krvácajú za našu slobodu a za našu šťastnú budúcnosť. Ťažká je dnes svätá povinnosť slovenského robotníctva, ktoré vždy stálo v prvých radoch boja proti fašizmu, za práva a slobodu národa.

Voláme k slovenským roľníkom, ktorí príkladne vedeli sabotovať nariadenia nepriateľskej nemeckej armády a tisovského režimu, aby i pri všetkých ťažkostiach zaistili začatie jarných prác, aby vzorne dodávali zásoby bojujúcej armáde, hladujúcim okresom a mestám a aby nemeckú, maďarskú a zradcovskú pôdu, ktorá prejde do ich vlastníctva, obrobili so starostlivosťou dobrého hospodára. V mene víťazstva nad podlým germánskym nepriateľom, ktorý vyraboval a vypálil dediny na východnom Slovensku, v záujme rozkvetu uvedomelého a pracovitého slovenského roľníctva, v záujme rozkvetu krajiny slovenskej.

Obraciame sa na poctivých príslušníkov slovenskej pracujúcej inteligencie, bez ohľadu na bývalú politickú príslušnosť a vierovyznanie, aby všetky svoje sily a schopnosti zasvätili boju za porážku nepriateľa a úsiliu o výstavbu nového slobodného Slovenska.

Voláme k slovenskej mládeži, ktorá v partizánskych oddieloch preukazovala a preukazuje divy údatnosti a hrdinstva, aby celým svojím mladistvým elánom sa zapojila do boja a do práce.

Vyzývame národne uvedomelé slovenské matky, ženy a dievčatá, aby slovom i činom pôsobili na svojich mužov, bratov a synov, netrpely u nich ľahostajnosť a lajdáctvo, nabádaly ich k boju a práci.

Napokon sa konferencia strany obracia do vlastných radov.

Odvahou, sebaobetavosťou a disciplinovanosťou v boji i práci získala si KSS dôveru pracujúcich vrstiev a autoritu v celej demokratickej slovenskej verejnosti.

Dnešná doba vyžaduje od všetkých príslušníkov strany, aby v boji a práci za potreby frontu a ľudu stáli vždy a všade v prvých radoch.

Aby svojou disciplinovanosťou, neúnavnosťou a obetavosťou ukázali príklad ostatným složkám nášho národného frontu.

Aby sa prví chytili pušky a nastúpili do boja v radoch 1. čs. sboru po boku Červenej armády,
Aby sa vždy a všade ujali pracovnej iniciatívy, keď ide o potreby frontu a ľudu.
Aby neúprosne odhaľovali a zneškodňovali zradcov, špiónov a záškodníkov.
Aby disciplinovane a podľa vojenského spôsobu plnili pokyny nadriadených stranníckych inšancií a demokratických ľudových orgánov.

Aby svojou verejnou činnosťou, svojou prácou i svojim osobným chovaním robili vždy a všade česť menu slovenského komunistu.

Lajdáci, konjunkturalisti a kariéristi nemajú miesta v radoch Komunistickej strany Slovenska!

Súdruhovia, kamaráti!

Somknite pevnejšie svoje rady pod vedením KSS, sjednotenej strany slovenského pracujúceho ľudu!

Hor sa do práce a do boja!

Za vyhnanie nemeckých votrelcov zo Slovenska a Československa!

Za porážku fašistického Nemecka!

Za výstavbu blahobytného a demokratického života v oslobodenej vlasti!

Nech žije Komunistická strana Slovenska!

Nech žije Slovenská národná rada!

Sláva našim partizánom, udatne bojujúcim v tyle nemeckých vojsk!

Sláva vojakom a dôstojníkom I. čs. armádneho sboru!

Sláva našim bratom a osloboditeľom — vojakom a dôstojníkom I. čs. armádneho sboru!

Sláva našim bratom a osloboditeľom — vojakom a dôstojníkom Červenej armády!

Sláva veľkému Stalinovi!

Za národnú slobodu a ľudovú demokraciu, Trnava 1945, str. 37—50.

[172]

1945, 1. březen. Košice. — *Provolání konference KSS k obyvatelstvu dosud okupovaného území s vytýčením úkolů v boji proti nacistickým okupantům.*

Slováci na obsadenom území!

Obraciamе sa na Vás, keď prežívate najťažšie, najtrpkejšie chvíle nemeckej okupácie. Nemeckí fašisti, najväčší barbari všetkých čias, plienia po Vašich mestách a dedinách horšie ako kedysi Tatari, vraždia najlepších synov nášho národa, odvláčajú tisíce Slovákov do Nemecka, v mnohých obciach podpaľujú Vaše domy.

Obraciamе sa na Vás z územia, kde nemeckí vyvrheľovia už nemôžu prokračovať v týchto svojich zločinoch. Odtiaľto ich už vydurila víťazná Červená armáda v spojení s našim prvým čsl. armádnym sborom a za vydatnej pomoci našich hrdinov, slovenských partizánov. *Na polovici slovenského územia je náš národ už oslobodený z nemeckého i maďarského otroctva a prostredníctvom národných výborov, pod vedením Slovenskej národnej rady začína si vládnuť sám.*

V Košiciach mohli sa už slobodne síť delegáti Komunistickej strany Slovenska z celého oslobodeného územia. A na konferencii týchto delegátov — 28. februára a 1. marca — mysliac na najpálčivejší záujem národa, mysleli sme predovšetkým na Vás.

Košická konferencia KSS jasne povedala, že našou hlavnou úlohou je teraz sústrediť všetky sily na *vyhnanie nemeckých lupičov, podpaľovačov a vrahov z celého územia Slovenska.* V tomto boji má si zastať svoje miesto každý. Jedni zbraňou, druhí prácou. Takto splatí náš